

הרוסים איגור בלאייב, הפרשן הסובייטי הבכיר לענייני המזרח התיכון, רושם לעצמו את דברי הנואמים. מאחוריו כמה מהחברים האחרים של המישלחת הסובייטית הגדולה, שהפעילה מאחורי הקלעים השפעה ממתנת. מאחור נראים חברי המישלחת הישראלית: עוזי בורשטיין, אורי אנברג, יוסף אמיתי וזאב שדה.

● **מעוראק** בא עוזי שריף (שר בלי תיק), יחד עם נציג הנהלת מיפלגת ה"שילטון (הבעת העיראקי), המיפלגה ה"קומוניסטית והמיפלגה הככרית של מוס" טאסה ברזני. זה האחרון הפגין בגלוי את יחסו החיובי לשלום, לעומת היחס ה"מאופק יותר של שאר העיראקים.

● **מסוריה** בא נציג הנהלת מיפלגת השילטון (הבעת הסורית) ונציג קומוניסטי איש השילטון, מוראד קוטלי, בן מיש"חת קוטלי המפורסמת, נאם נאום קי"צוגי במתכונת הסורית השיגרתית, אך לאחר מכן אמר לנציגים הערביים האחרים: "זוהי ועידה חשובה מאוד. טוב שפועלים למען השלום."

● **מיררן** באו שני נציגים. אחד מהם היה נעים אל-אשהב, מראשי המיפלגה ה"קומוניסטית הירדנית, שישב בכלא שלנו. שני הירדנים בלטו ביחסם הידידותי, ה"לבבי ממש, למישלחת הישראלית, ובגיי שחם המתונה לענייני השלום.

● **ממארוקן** בא נציג בכיר של ה"אופוזיציה המאוחדת, פרקליט מפורסם.

● **מבחרין** בא נציג אופוזיציוני, כי עיתונאי, שהיה פעיל מאוד ויצא מגדרו לשמוע יותר על מחנה השלום הישראלי.

● **מעומאן** בא נציג אירגון השיח"ר רור של דופאן.

● **מדרום תימן** בא נציג, שלא הס"פקתי לעמוד על טיבו.

● **לחטיבה הערבית** נוספו עוד כחריסר אישים, שבאו מטעם אירגונים בינלאומיים שונים, ותריסר עיתונאים, שלקחו גם הם חלק במגעים ובדינאים מאחורי הקלעים.

● **מכריתחמויעצות** באה מישלחת רמת-דגן: ולדימיר קודריאצב, איש ה"סובייט העליון ומיורחן נודע; הפרשן ה"סובייטי הבכיר לענייני המזרח, איגור בלאייב, שהוא מומחה לעניינים ערביים וישב שנים רבות בקאהיר; פאול טאראס"וב, יו"ר ועדה השלום הסובייטי; ופמלייה גדולה של מומחים ותורגמנים.

● **מאיטריה** באו נציגי שלוש ה"מיפלגות הגדולות — הרבה קומוניסטים מן הרג הבכיר, סוציאליסטים חשובים, ואחדים מראשי המיפלגה הנוצרית-דמוק"רית, סגן שר-החוץ לשעבר, שנאם נאום נלהב, וג'ורג'ו להפירה הצירי, הכמעט-נזיר שהיה ראש עיריית פירנצה.

נוסף על אלה: מורחנים בכירים מ"מערב אירופה, מישלחות מכל ארצות מיד"רח אירופה, נציגים של תנועות-שיחרור ומחתרות מייבשת אפריקה, השגריר טראן ואר"ס מהאנז'י, ואסילו כיתה שלמה של קוריאנים צפוניים.

בולוניה א', ב', וג'

● **מידה מסויימת** ניתן לומר שלא היתה זאת ועידה אחת, אלא כמה ועיד"רות שחברו יחד, שהשתלבו זו בזו ונראו כוועידה אחת — אף שמגמותיהן היו שונות.

הוועידה האחת, החשובה לנו, היתה ועידה ישראלית-ערבית, בחבריה דיברו זה אל זה, קיימו מגעים רצופים ביניהם, רוב (המשך בעמוד 26)

מיוצג כל מיגוון הדיעות במחנה הפלס"טיני, משהו כמו הסוכנות היהודית לפני קום המדינה. כיום, אחרי שממשלת ישר"אל מנעה בכוח את הקמתה של מנהי"גות פלסטינית מוסמכת בשטחים המוח"זקים, מקובל האירגון כמעט בכל העולם כנציג היחיד של העם הפלסטיני.

משום כך מעוניינים הערבים, הדוגלים בפיתרון-שלום, להשפיע על המתרחש ב"אירגון, ולחוק בו את הנימה המתונה. הם שאבו עידוד עצום מדבריו של יאסר עראפאת, בשיחתו עם שליחי הוועדה ה"מכינה של ועידת בולוניה.

עראפאת אמר שהפלסטינים אי"נם מקבלים את החלטת 242 רק מפני שההחלטה מתעלמת מקיו"ר מם — פסק שממנו משתמע שי"האירגון היה מוכן לקבל את החי"לטת 242, המכירה בקיום ישראל בגבולות כטוחים ומזכרים, אינו הובטחו בו זכויות העם הפלסטיני. אשר להרכב המישלחת הישראלית, היה עראפאת המתון ביותר: "שיבוא אפילו משה דיין, אם הוא רוצה!"

דיין היה, כמובן, נוכח. אימויו להפעיל את צה"ל אם הסורים יתערבו בלבנון, העיבו על הדינאים. מכיוון שהסורים מוני"עים פעולות פידאיון משיחם בהצלחה רבה יותר מאשר הלבנונים, קשה להבין איך חזירה סורית ללבנון תסכן את בני"טחון ישראל. לאיש אין ספק שיש כיום לישראל עליונות צבאית טוטאלית על כל מדינות ערב גם יחד, וסוריה היא גמדה לעומתה.

אימויו ערב ונגודה נראו, על כן, כקנוניה ישראלית-לבנונית נגד הפלסטינים. אמונה כדלית זו (שגם האמריקאים היו שותפים לה, אם לדון לפי מאמר ב"ושינגטון פוסט") השפיעה ללא מעט על ניו"סוח הקריאה הסופית של הוועידה.

שרים וח"כים ערביים

● **צעירה האמריקנית** היתה אופ"טימית. הלכתי לבקר אותה אחרי ארוחת-הבוקר עם הערבים. מרתה, צעירה מקארולינה שעבדה קשה למען הוועידה, קיבלה את פני בקריאה: "מי היה מא"מין לפני שבועיים שאנחנו נעמוד היום ערב לוועידה?"

ואכן, שבועיים לפני כן ישבנו יחד בישיבת הוועדה המכינה ברומא, וחוינו בניסיון לדחות אותה שוב. יחד עם ה"מצרים הצלחנו לכפות על היוזמים את קיומה במועדה.

עכשיו, כשישבת במישרד הממשלה המחוזית ועברתי על רשימת הבאים, הופ"חעתי לטובה, הכל נעשה ברגע האחרון, הסידורים היו מאולתרים, אבל רשימת ההשתתפות בוועידת בולוניה היתה רבת"רושם.

● **גם עכשיו לא חדר עדיין דתוי"דת הציבור הישראלי מה רבה ומרשימה היתה השתתפות זו, בייחוד מצד הערכים.**

אין להאשים בכך רק את קשרי-השתי"קה של כלי-התקשורת הישראליים. היתה גם סיבה שגויה. קל היה להפוך את הוועידה לסנסציה בינלאומית, למשוך אליה את כל ה"זרק"רים, המארגנים האיטלקיים מומחים לכך.

שנתקבלה בסוף הוועידה, פה אחד, אחרי לבטים וניסוחים ללא-ספור. היו אלה עק"רונות ששטים: הכרה חד-משמעית בזכות-הקיום של מדינת-ישראל וזכותה לבי"טחון, קביעה מפורשת שהמטרה היא, שלום צודק ובר-קיימא", הכרה בזכות הפלסטי"נים להגדרה עצמית, ביקורת על ההתנגד"לות הישראלית בשטחים המוחזקים, וממי"לא: דחיית הסיסמה ש"מה שנלקח בכוח מוכרח להיות מוחזר בכוח", ודחייה מכל וכל של סיסמת הפידאיון בדבר המדינה הפלסטינית ה"דמוקרטית" האירודית, ש"בה יחיו, מיסלמים, נוצרים ויהודים" זה בצד זה.

שיבוא אפילו דיין

● **בר באותה שיחה** היה ברור כי המאורעות בלבנון, שנמשכו ככל ימי הוועידה, יטילו את צילם עליה.

קודם כל, בגלל אי-הופעת המישלחת הלבנונית (שהיתה בוודאי מחזקת את הנימה המתונה במחנה המישלחות הער"ביות) והמישלחת הפלסטינית הרשמית. כואם נמנע באופן פסי: נמלה-התעושה של ביירות היה סגור, והגבול בין לבנון וסוריה היה נעול. קשה היה לדרוש מן הפלסטינים שיבואו דרך ראשי-הניקרה. עד היום קשה לי לקבוע אם היעדר הפלסטינים היה גורם חיובי או שלילי. המישלחת המצופה היתה צריכה לייצג את "ועד השלום הפלסטיני", ואת "הוועד הפלסטיני למען הסולידריות האפרואסיא"תית". אך זה היה התיפארת המליצה ביל"בד, ברור שהם היו באים כנציגי "האיר"גון השיחרור פלסטיני", ובכירכת יאסר עראפאת.

אייבואם בוודאי פתר לנו כמה בעיות אישיות ופוליטיות, ואולי מנע הסלמה מי"לולית בוועידה. הנציגים היו, מן הסתם, נואמים נאומים קיצוניים.

● **אולם ירידנו הערביים ראו את הדבר בצורה המוכה. הם היו כפוי"חיים שיהיה לנו יותר קל למצוא שפה משותפת עם הערבים בני"כרות הפלסטינים, מאשר בהי"עדרם.**

קודם כל, מפני שהפלסטינים לא נעד"רו, כמובן, שניים-שלושה פלסטינים, שבאו מטעם אירגונים בינלאומיים באירופה, נכחו בוועידה. בגלל היעדר חבריהם, היה לדעתם מישקל בלי כל פרופורציה לי"חשיבותם.

● **שנית, למרות שנעדרו פיסית, נכחה ה"מישלחת הפלסטינית** מבחינה פוליטית. רשויות אירגון השיחרור נטנו את כיר"כתם לוועידה, ונימנו עם משתתפיה הרישר מיים. מבחינה מוסרית, לפחות, ייצגה הוועידה גם אותן.

● **משום כך, בעת ניסוח ה"קריי"אה", היה צורך לקחת בחשבון גם את נקודת-ההשקפה של הפלסטי"נים הנעדרים, כדי שיוכלו להמשיך ולהשתתף ביוזמת בולוניה להכא. עז רקע זה היתה משמעות מיו"רת לעובדה שכמוסמך זה נכללו השאיפה לפיתרון-שלום וההכרה בזכות-הקיום של ישראל.**

ידידנו הערביים ראו בכך צעד חשוב ביותר. הם טוענים שאילו היתה ישראל מכירה רשמית בקיום העם הפלסטיני, היו מתגברים ב"אירגון השיחרור" הכוחות המתונים. אירגון זה הוא גוף פוליטי, בו

מיפלגת-השילטון הבעתית משמאל. מימין העיראקים יושב מנחג איטלקי, ולידו שניים מהמישלחת הסורית. המשופם: מוראד קות"לי, קרובו של מי שהיה נשיא סוריה ערב האיחוד עם מצריים.

עוזי שריף, שר-ביטחון בממשלת עיר"ראק (ממושקף), מתייעץ בשורה הרא"שונה עם שניים מחברי מישלחתו — קומוניסטית מימין ואיש

העיראקים